

JAARVERSLAG 2005 DNPP

Inleiding

Het jaar 2005 verliep voor het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) betrekkelijk kalm. Voor het eerst na drie jaren waren er geen verkiezingen. Dit betekende overigens niet dat de politieke partijen geen campagne voerden: op 1 juni werd het eerste landelijke referendum in de moderne politieke geschiedenis gehouden. Vanzelfsprekend zijn de activiteiten die de partijen in dit kader ontplooiden, gedocumenteerd.

Daarnaast verrichtte het DNPP in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een tweetal onderzoeken. De ene studie bracht in kaart in welke mate afwijkend stemgedrag en afsplitsingen van parlementaire fracties zich voordoen in landen met verschillende kiesstelsels; de andere had betrekking op mogelijke problemen voor partijen bij het rekruteren van kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2006, als gevolg van de over het geheel genomen dalende ledentallen. De resultaten van beide onderzoeken zullen in 2006 worden gepubliceerd.

Vanzelfsprekend hield het DNPP zich in 2005 ook bezig met zijn primaire taken. Publicaties van en over partijen werden verworven en gecatalogiseerd, en bezoekers geassisteerd.

Wetenschappelijk Adviescollege ten behoeve van het DNPP

Conform het reglement van het DNPP werd in 1980 het Wetenschappelijk Adviescollege ten behoeve van het DNPP ingesteld. Op 1 januari 2005 bestond het Adviescollege uit de volgende leden:

- prof.dr. D.F.J. Bosscher, hoogleraar Eigentijdse Geschiedenis, op voordracht van de Faculteit der Letteren;
- prof.mr. D.J. Elzinga, hoogleraar Staatsrecht, op voordracht van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid;
- prof.dr. F.N. Stokman, hoogleraar Methoden en Technieken van Sociaal-Wetenschappelijk Onderzoek, op voordracht van de Faculteit der Psychologische, Pedagogische en Sociale Wetenschappen;
- dr. J.M. van Boetzelaer (voorzitter), adviseur van het College van Bestuur, op voordracht van de Bibliothecharis;
- dr. A.C. Klugkist, Bibliothecharis, adviserend lid.

Het Wetenschappelijk Adviescollege kwam in het verslagjaar niet bijeen.

Personeelsformatie

Op 1 januari 2005 was de staf van het DNPP als volgt samengesteld:
drs. G.B. Auping – medewerker in het kader van de WIW-regeling (0,8 fte)

drs. B.H. de Boer – documentalist (0,6 fte)

C. Karimi Fard – secretaresse (1,0 fte)

dr. A.P.M. Lucardie – wetenschappelijk medewerker (0,5 fte)

D. van Rheenen – documentaliste (0,4 fte)

dr. G. Voerman – Hoofd (1,0 fte)

Drs. G.B. Auping was in het verslagjaar tot 18 maart aan het DNPP verbonden op basis van de WIW-regeling. Vanaf 1 oktober was hij als vrijwilliger op het Documentatiecentrum werkzaam. Van 1 april tot 1 juli was drs. A.C.J. Marchand tijdelijk aangesteld in verband met werkzaamheden ten behoeve van een tweetal rapporten die het DNPP in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties opstelde (zie hieronder). Van 1 oktober tot 1 november werd R. Kroeze als student-assistent ingeschakeld bij de activiteiten van het DNPP.

Ook in 2005 stonden enkele vrijwilligers de staf van het DNPP bij. Drs. J. Hippe en drs. R.F. van Wijk zijn beiden al jarenlang in deze hoedanigheid bij het Documentatiecentrum betrokken. Zij houden zich vooral bezig met de ontsluiting van publicaties ten behoeve van de catalogus van het DNPP.

In het verslagjaar waren ook twee geschiedenisstudentes als stagiaires actief op het DNPP. Van 1 maart tot 1 juni bracht N. van de Walle in opdracht van de Nationale Commissie voor Internationale Bijstand en Duurzame Ontwikkeling (NCDO) de visie van Nederlandse politieke partijen op ontwikkelingssamenwerking in de periode 1989-2004 in kaart. In dezelfde periode onderzocht F. Schaafsma in opdracht van de Stichting Natuur en Milieu in hoeverre de opstelling van het CDA in de Tweede Kamer inzake landbouw en natuur verschilde van de christendemocratische verkiezingsprogramma's.

Dienstverlening

Zoals gebruikelijk legde de dienstverlening een groot beslag op de arbeidstijd. In 2005 bedroeg het aantal bezoekers naar schatting circa 1.000, evenals het aantal verzoeken per brief, telefoon of email. Het waren vooral universitaire studenten van verschillende disciplines die een beroep op het DNPP deden. Daarnaast meldden zich HBO-studen-

ten, leerlingen van middelbare scholen, journalisten, AIO's en andere wetenschappers.

Ook dit jaar werden de beide wetenschappelijk medewerkers van het Documentatiecentrum door verschillende radio- en tv-programma's en door de schrijvende pers benaderd. Niet alleen werd informatie verstrekt, maar soms werden ook politieke gebeurtenissen becommentarieerd.

Naast dit alles ondersteunde het Documentatiecentrum ook onderwijsactiviteiten van verschillende aard (zie onder 'Relaties met instellingen en het onderwijsveld').

Documentatie

De tweede belangrijke taak van het DNPP, naast en als voorwaarde voor de dienstverlening, bestaat uit documentatieactiviteiten. Voor een uitgebreid en geactualiseerd overzicht van de op het Centrum aanwezige periodieken en overige collecties wordt verwezen naar de website van het DNPP (www.dnpp.nl). Hieronder volgt een globale aanduiding.

In 2005 werden op het DNPP de volgende collecties (waarvan de eerste vier toegankelijk zijn via de geautomatiseerde catalogus) bijgehouden en uitgebreid:

1. *boeken*. Deze collectie bevat vooral historische en politicologische literatuur betreffende politieke partijen, alsmede (auto-)biografieën van politici. Het aantal boeken bedroeg eind 2005 circa 3.750.
2. *brochures*. Deze verzameling bestaat grotendeels uit door politieke partijen of verwante organisaties uitgegeven brochures, nota's en rapporten. Deze publicaties worden systematisch aangeschaft. Eind 2005 waren ongeveer 6.000 brochures gecatalogiseerd.
3. *knipsels*. Op het DNPP is een uitgebreide collectie krantenknipsels aanwezig over partijpolitieke ontwikkelingen in Nederland, met het accent op de activiteiten van de partijen buiten het parlement. Deze knipselverzameling gaat terug tot het begin van de jaren zeventig. Momenteel worden zes dagbladen geknipt: het *Dagblad van het Noorden*, *NRC Handelsblad*, *Trouw*, *de Volkskrant*, *Nederlands Dagblad* en *Reformatorisch Dagblad*.
4. *opinie- en partijbladen*. Het DNPP bezit een uitgebreide collectie opiniebladen (die teruggaat tot 1973) en partijbladen. Bij deze laatste categorie wordt gestreefd naar volledigheid.
5. *affiches*. In 2003 werd met financiële steun van de Mondriaan Stichting begonnen met de digitalisering van de door het DNPP beheerde partijaffiches. Ondanks grote inspanningen lukte het niet om deze collectie en de bijbehorende catalogus in het verslagjaar via de website van het DNPP beschikbaar te stellen; naar verwachting zal dit in 2006 gebeuren.

Aan het einde van 2005 telde de affichecollectie ongeveer 2.300 verschillende exemplaren. Van F.H. Germs ontving het DNPP een schenking van circa 150 partijaffiches uit de periode 1962-1977.

6. *geluidsarchief*. Naast interviews met prominente partijpolitici (veelal gehouden in het kader van een specifiek onderzoek) bevat deze collectie vooral integrale geluidsopnames van belangrijk geachte partijbijeenkomsten zoals congressen en partijraden. De laatste jaren wordt deze collectie echter nauwelijks meer aangevuld. Eind 2005 telde het geluidsarchief ruim 350 geluidsbanden en ongeveer 400 cassettes.

7. *archieven*. Het DNPP ontvangt regelmatig supplementen op de archieven van de VVD en D66. Voor een actueel overzicht van de archieven die het DNPP in beheer heeft, wordt verwezen naar de website (www.dnpp.nl). Hier zij nog vermeld dat met uitzondering van de collecties waarvan de plaatsingslijst nog in voorbereiding is, al deze archieven voor onderzoek beschikbaar zijn. In verband met de beperkende voorwaarden die soms door de archiefhouder aan de raadpleging van een archief worden gesteld, verdient het aanbeveling hierover van tevoren met het DNPP contact op te nemen. Het is in alle gevallen noodzakelijk schriftelijke toestemming voor raadpleging te verkrijgen van het Hoofd van het DNPP.

8. *websites*. Sinds 2001 archiveert het DNPP regelmatig de websites van de politieke partijen en hun nevenorganisaties (zie de speciale website: www.archipol.nl). Voor raadpleging van deze collectie is toestemming nodig: een wachtwoord en *username* kan via de archipol-site worden aangevraagd.

9. *overig*. Zonder uitputtend te zijn, worden hier nog de volgende collecties genoemd:

- statuten, reglementen, jaarverslagen, verkiezings- en beginselprogramma's;
- congresstukken (van congressen, partijraden, algemene ledenvergaderingen);
- elektronische publicaties (beginsel- en verkiezingsprogramma's, artikelen uit de Jaarboeken van het DNPP), raadpleegbaar op de website van het DNPP.

Mede om de collecties op specifieke deelterreinen ook voor een vroegere periode zo volledig mogelijk te maken, zijn in het verleden bibliografische projecten opgezet. Met het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme (HDC) van de Vrije Universiteit te Amsterdam bereidt het DNPP momenteel een bibliografie en archievenoverzicht van de protestants-christelijke partijen voor.

Automatisering en internet

De catalogus van het DNPP is niet alleen beschikbaar via de *on-line* algemene catalogus van de RUG-bibliotheken, maar ook via de website van het Documentatiecentrum (www.dnpp.nl.). Op deze site biedt het DNPP tevens organisatorische en documentaire informatie aan over de Nederlandse politieke partijen. Daarnaast zijn er *full-text* verkiezings- en beginselprogramma's van politieke partijen te vinden.

Per 31 december 2005 telde de geautomatiseerde catalogus van het DNPP bijna 102.000 titels van boeken, brochures en artikelen uit partijbladen, opiniebladen, wetenschappelijke tijdschriften en dagbladen.

Digitalisering partijaffiches

In mei 2003 heeft de Mondriaan Stichting in het kader van het project 'Behoud en selectie van academische collecties' het DNPP een subsidie van ruim 26.000 euro toegekend. Dit bedrag was bestemd voor de conservering en digitalisering van de collectie partijaffiches van het Documentatiecentrum. In 2005 is voortvarend aan dit project gewerkt; naar verwachting zullen in 2006 alle affiches via een op de website van het DNPP te raadplegen catalogus toegankelijk zijn gemaakt.

Onderzoek en publicaties

Behalve documentatie en dienstverlening heeft het DNPP ook tot taak wetenschappelijk onderzoek naar Nederlandse politieke partijen waar mogelijk te stimuleren, te ondersteunen en te begeleiden. Om deze taken naar behoren te kunnen vervullen, zijn goede contacten met het onderzoeksveld van belang. In 2005 werden verschillende onderzoeksprojecten door het DNPP ondersteund.

- Bibliografie betreffende de protestants-christelijke partijen; in samenwerking met het HDC.
- 'Nederlandse politieke partijen on-line. De betekenis van internet voor de partijorganisaties en de verkiezingscampagnes'. Onderzoek naar de digitale verkiezingscampagne van 2002 en 2003, uitgevoerd in samenwerking met dr. M. Boogers (Centrum voor Recht, Bestuur en Informatisering van de Universiteit van Tilburg; afgesloten).
- 'European Green Party Members Pilot Project'; onderzoeksproject gecoördineerd door W. Rüdig (University of Strathclyde).
- Partijgeschiedenis Christelijk-Historische Unie (CHU); onderzoeksproject gefinancierd door het Ubbo Emmius Fonds van de Rijksuniversiteit Groningen.

- Onderzoek afwijkend stemgedrag in en afsplitsingen van parlementaire fracties in landen met uiteenlopende kiesstelsels; in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- Onderzoek rekrutering politieke partijen bij gemeenteraadsverkiezingen van maart 2006; in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Naast de hierboven vermelde ondersteuning van onderzoeksprojecten hebben individuele medewerkers van het DNPP geparticipeerd in onderzoeken en deelgenomen aan wetenschappelijke congressen, zoals onder meer het Politicologenetmaal in Antwerpen, en de Joint Sessions van het European Consortium for Political Research (ECPR) in Granada. In 2005 verzorgden de stafleden van het DNPP de volgende publicaties en papers:

wetenschappelijke publicaties

- M. Boogers en G. Voerman, 'Politieke partijen en informatisering: nieuwe relaties tussen kiezers, partijleden en politici', in: M. Lips, V. Bekkers en A. Zuurmond, red., *ICT en openbaar bestuur. Implicaties en uitdagingen van technologische toepassingen voor de overheid*, Utrecht: Lemma, 2005, 509-532.
- C. Hagemann, R. van Os, N. Jankowski en G. Voerman, 'Professionalisering en personalisering? De websites van Nederlandse partijen en hun kandidaten bij de campagne voor de Europese verkiezingen van 2004', in: *Jaarboek 2004 Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen*, Groningen: DNPP, 2005, 173-192.
- Paul Lucardie, 'De campagne: David tegen Goliath?', in: Kees Aarts en Henk van der Kolk, red., *Nederlanders en Europa. Het referendum over de Europese grondwet*, Amsterdam: Bert Bakker, 2005, 104-122.
- Paul Lucardie, 'Des extrêmes politiques canadiens', in: B. Rigal-Cellard, red., *Missions extrêmes en Amérique du Nord. Des jésuites à Raël*, Bordeaux: Pleine Page éditeur, 2005, 315-331.
- P. Lucardie en G. Voerman, 'The Netherlands', in: *European Journal of Political Research*, 44 (2005), 7/8 (dec.), 1124-1133.
- Gerrit Voerman en Marcel Boogers, 'Digitaal informeren en personaliseren. De opkomst van de website als campagne-instrument', in: Kees Brants en Philip van Praag, red., *Politiek en media in verwarring. De verkiezingscampagnes in het lange jaar 2002*, Amsterdam: Het Spinhuis, 2005, 95-217.

- G. Voerman, 'Plebiscitaire partijen? Over de vernieuwing van de Nederlandse partijorganisaties', in: *Jaarboek 2004 Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen*, Groningen: DNPP, 2005, 217-244.
- Gerrit Voerman, 'De Nederlandse politieke partijen en de Europese integratie', in: Kees Aarts en Henk van der Kolk, red., *Nederlanders en Europa. Het referendum over Europese grondwet*, Amsterdam: Bert Bakker, 2005, 44-63.
- Gerrit Voerman, 'Politiek van levenswerk tot handwerk. De autobiografie als bron van de politieke cultuur', in: Hans Renders, red., *Het leven van een doodsbericht*, Amsterdam: De Bezige Bij, 2005, 119-139.
- Gerrit Voerman, 'The Formative Years of the Communist "Moral Community" in the Netherlands 1917-1930', in: Kevin Morgan, Gidon Cohen en Andrew Flinn, red., *Agents of the Revolution. New Biographical Approaches to the History of International Communism in the Age of Lenin and Stalin*, Oxford etc.: Peter Lang, 2005, 221-244.
- Gerrit Voerman, 'De stand van de geschiedschrijving van de Nederlandse politieke partijen', in: *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden*, 120 (2005), no. 2, 226-269.
- Gerrit Voerman, 'Les élections européennes aux Pays-Bas', in: Pascal Delwit en Philippe Poirier, red., *Parlement puissant, électeurs absents? Les élections européennes de juin 2004*, Brussel: Editions de l'Université de Bruxelles, 2005, 115-130.

vakpublicaties

- Joop Hippe, Ronald Kroeze, Paul Lucardie en Gerrit Voerman, 'Kroniek 2004. Overzicht van de partijpolitieke gebeurtenissen van het jaar 2004', in: *Jaarboek 2004 Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen*, Groningen: DNPP, 2005, 14-105.
- Paul Lucardie, 'A Multicultural Murder? The Netherlands struggles with the assassination of Theo van Gogh', in: *Inroads. A Canadian journal of opinion*, 2005, no. 17, 12-17.
- Renée van Os, Nicholas W. Jankowski en Gerrit Voerman, *The Dutch 2004 EP electoral Web Sphere. Final report Internet & Elections Project*, Nijmegen: Radboud Universiteit, 2005.
- Gerrit Voerman, 'Tien jaren die faalden', in: *NRC Handelsblad*, 8 april 2005.
- Gerrit Voerman, 'Rehabilitatie van de liberale "losers"?' in: *Liberaal Reveil*, 46 (2005), 6 (dec.), 230-234.

- Gerrit Voerman, 'Siewertsz van Reesema, William Carl (1882-1949)'; gepubliceerd op de website van het Instituut Nederlandse Geschiedenis (www.inghist.nl/Onderzoek/Projecten/BWN/lemmata/bwn6/siewertsz.).

lezingen, congres- en symposiumbijdragen

- Paul Lucardie, 'Democratic extremism and the two faces of populism. A comparative analysis of populist parties in four countries'. Paper gepresenteerd op het Politicologenetaal, georganiseerd door de Nederlandse Kring voor Wetenschap der Politiek (NKWP) en het Politologisch Instituut, Antwerpen, 19-20 mei 2005.
- Paul Lucardie, Arjan Marchand en Gerrit Voerman, 'Party cohesion and party discipline in four European countries'. Paper gepresenteerd op de Joint Sessions van het European Consortium for Political Research (ECPR) in Granada, 14-19 april 2005.
- Paul Lucardie, 'The List Pim Fortuyn and the Government: a love-hate relationship'. Paper gepresenteerd op het congres 'Nouvelles droites et pouvoir en Europe', georganiseerd door de Université Libre de Bruxelles, Brussel, 27-28 oktober 2005.
- Gerrit Voerman, 'Politiek van levenswerk tot handwerk. De autobiografie als bron voor de bestudering van de politieke cultuur'. Lezing gehouden op het oprichtingscongres van het Biografie Instituut (RUG), Groningen, 9 maart 2005.
- Gerrit Voerman, 'De gevolgen van de invoering van het nieuwe kiesstelsel voor de politieke partijen'. Lezing gehouden op het kennisseminar van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Den Haag, 11 maart 2005.
- Gerrit Voerman, 'Over partijcultuur'. Lezing gehouden op het oprichtingscongres van het Kossmann Instituut (RUG), 13 mei 2005.
- Gerrit Voerman, 'The process of researching political parties: pitfalls and recommendations'. Lezing gehouden voor de trainingsworkshop voor Georgische parlementariërs, georganiseerd door het Netherlands Institute for Multiparty Democracy in Den Haag, 22 maart 2005.
- Reuven Y. Hazan en Gerrit Voerman, 'Electoral Systems and Candidate Selection'. Paper gepresenteerd op de internationale expert meeting 'Changing the Electoral System: The Case of the Netherlands', georganiseerd door ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Amsterdam, 14-15 september 2005.

- Gerrit Voerman, 'Post-communism in the Netherlands. The case of the *Socialistische Partij*'. Paper gepresenteerd op de conferentie 'Taking Stock of Communist and Post-Communist Parties in Europe', georganiseerd door het Hannah-Arendt-Institut für Totalitarismusforschung, Technische Universität Dresden, Walbrzych (Polen), 15-18 september 2005.
- Gerrit Voerman en Marcel Boogers, 'The rise of websites as a campaign tool. The digital campaign for the 2002 and 2003 parliamentary elections in the Netherlands'. Paper gepresenteerd op het symposium 'Parties and Election Campaigning Online', georganiseerd door het Oxford Internet Institute, University of Oxford, 20-21 oktober 2005.
- Gerrit Voerman, 'Politicus zonder partij?' Lezing gehouden ter gelegenheid van de ondertekening van het convenant tussen het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis van de Radboud Universiteit Nijmegen, het Parlementair Documentatiecentrum (Universiteit Leiden) en het DNPP, Den Haag, 2 november 2005.

Relaties met instellingen en het onderwijsveld

De politieke partijen zijn vanzelfsprekend de belangrijkste organisaties waarmee het DNPP contacten onderhoudt. Zoals gebruikelijk ontving het Documentatiecentrum van alle partijen periodieken, brochures, nota's, rapporten en programma's. Op hun beurt doen de politieke partijen ook regelmatig een beroep op de collecties van het Documentatiecentrum.

Voor het DNPP onderhield Voerman de contacten met onder andere het HDC, het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG), het Katholiek Documentatiecentrum (KDC), het Parlementair Documentatiecentrum (PDC), het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis (CPG) en het Instituut voor Publiek en Politiek (IPP). In het verslagjaar maakte hij deel uit van de Wetenschappelijke Raad van het CPG. Hij fungeert tevens als adviseur voor de twintigste-eeuwse Moskouse archieven bij het Nederlands-Russisch Archiefcentrum (NRAC) van de RUG. Verder maakte hij deel uit van de wetenschappelijke begeleidingscommissie van het geschiedschrijvingsproject 'Functioneren van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) ten tijde van de Koude Oorlog', en van de wetenschappelijke begeleidingscommissie van het geschiedschrijvingsproject 'Christelijk-Historische Unie'. Ten slotte is hij secretaris van het bestuur van het Kossmann Instituut (zie hieronder).

In de vorige paragraaf werden reeds enkele contacten op onderzoeksgebied met universitaire instellingen genoemd. Daarnaast gaven mede-

werkers van het DNPP in 2005 ook (gast-)colleges en lezingen, waarvan enkele hierboven reeds zijn vermeld. Op 16 maart verzorgde Voerman een gastcollege in de cursus Inleiding Politicologie van de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de RUG. Op 4 april gaf hij een gastcollege voor geschiedenisstudenten van de Universiteit van Leiden over verkiezings-affiches. Op 17 december maakte Voerman deel uit van een panel over de invloed van het soort kiesstelsel op het gedrag van politici, dat was georganiseerd door de Prof.mr. B.M. Teldersstichting, het wetenschappelijk bureau van de VVD.

Sinds 2001 is Voerman aangesteld als onbezoldigd universitair docent bij de sectie Eigentijdse Geschiedenis van de Faculteit der Letteren. Uit dien hoofde begeleidt hij studenten bij hun doctoraalscripties.

Samenwerkingsverbanden

In 2004 werd binnen de afdeling Geschiedenis van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) het initiatief genomen tot de totstandkoming van het 'Ernst Kossmann Instituut. Centrum voor de Geschiedenis van Politiek'. Het doel is de expertise die aan de RUG beschikbaar is op het terrein van de geschiedenis van politiek, in dit instituut te bundelen. Voorzitter van het bestuur is prof.dr. D. Bosscher, secretaris Voerman (zie verder de website van het Instituut: www.rug.nl/Kossmanninstituut). Op 13 mei 2005 vond de officiële oprichting van het Kossmann Instituut plaats, waarop een aantal stafleden elk op hun eigen terrein hun visie gaven op de geschiedenis van politiek. Voerman ging in zijn bijdrage in op de partijcultuur, die tot nu toe in de geschiedschrijving van politieke partijen nogal onderbelicht is gebleven. De congresbijdragen zullen in 2006 worden gepubliceerd.

Eveneens in 2004 werden de voorbereidingen gestart om tot nauwere samenwerking te komen tussen de drie universitaire instellingen in Nederland die ieder vanuit een eigen invalshoek betrokken zijn bij het onderzoek naar de politieke en parlementaire geschiedenis: het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis (CPG; verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen), het Parlementair Documentatie Centrum (PDC; verbonden aan de Universiteit Leiden), en het DNPP. Op 2 november 2005 werd in Den Haag door vertegenwoordigers van deze drie instellingen een samenwerkingsconvenant ondertekend. Zo willen zij het (wetenschappelijk) onderzoek naar en de informatievoorziening over de Nederlandse politiek en politieke geschiedenis zoveel mogelijk stimuleren. Dit moet worden bereikt door de ontplooiing van gezamenlijke activiteiten (zoals het organiseren van studiedagen, het uitgeven van congresbundels en dergelijke); en door de onderzoekers zoveel mogelijk ten dienste te zijn met een toegankelijke website. Ter gelegenheid van

de ondertekening van het convenant werd een symposium gehouden over de 'personalisering van de politiek'. Sprekers waren prof.dr. C. van Baalen (namens het CPG), prof.dr. J.Th.J. van den Berg (namens het PDC) en Voerman (namens het DNPP).

Bijzondere activiteiten

In het kader van het voornemen van het tweede kabinet-Balkenende om districten in het Nederlandse kiesstelsel te introduceren, kreeg het DNPP van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) opdracht een inventarisatie te maken van de kandidaatstelling binnen politieke partijen die in uiteenlopende kiesstelsels opereren. Dit onderzoeksrapport, *Portaal tot het parlement. Kandidaatstelling binnen politieke partijen in acht westerse landen* geheten, verscheen in de zomer van 2004. Op basis van de bevindingen van dit rapport lichtte Voerman de mogelijke gevolgen van de invoering van het nieuwe kiesstelsel voor de politieke partijen toe op een kennisseminar dat op 11 maart 2005 door het ministerie van BZK in Den Haag was georganiseerd. Hij presenteerde hier ook de eerste uitkomsten van het onderzoek naar afwijkend stemgedrag in en afsplitsingen van parlementaire fracties in landen met uiteenlopende kiesstelsels (de Bondsrepubliek Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, België en Nederland). Ook deze studie verrichtte het DNPP in opdracht van het ministerie van BZK. Het is de bedoeling dat dit rapport, *Fricctie in de fractie* geheten, in 2006 zal verschijnen.

In het najaar van 2005 kreeg het DNPP opnieuw een opdracht van het ministerie van BZK, dit keer om de eventuele problemen in kaart te brengen die partijen hebben bij het vinden van kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen van 7 maart 2006. Het DNPP voert dit onderzoek uit in samenwerking met het Centrum voor Recht, Bestuur en Informatisering van de Universiteit van Tilburg. De uitkomsten van dit onderzoek zullen in het voorjaar van 2006 worden gepubliceerd.